

2011. - № 7.

4. Шаповал В. Офіційне тлумачення як функція Конституційного Суду України (проблеми теорії) // Право України. – 1998. – № 4.
5. Морщакова Т.Г. Разграничение компетенции между Конституционным Судом РФ и другими судами Российской Федерации // Вестник Конституционного Суда РФ. – 1996. - № 6.
6. Хотинська О.З. Преюдиціальність як прояв обов'язковості рішень судів // Вісник академії адвокатури. – 2005. – Вип. 4.
7. Рішення КСУ № 9-зп/1997 від 25.12.1997 р. у справі за конституційним зверненням громадян Проценко Раїси Миколаївни, Ярошенко Поліни Петрівни та інших громадян щодо офіційного тлумачення статей 55, 64, 124 Конституції України (справа за зверненням жителів міста Жовті Води).
8. Про преюдиціальність своїх рішень Конституційний Суд України прямо визначив у таких рішеннях: № 9-рп/2001 від 19.06.2001 р.; № 12-рп/2001 від 03.10.2001 р.; № 6-рп/2007 від 09.07.2007 р.; № 10-рп/2008 від 22.05.2008 р.
9. Шемшученко Ю.С., Мурашин Г.О. Конституційний Суд України як орган конституційної юрисдикції // Вісник Конституційного Суду України. – 2006. - № 4. – С. 3 – 10.
10. Рішення Конституційного Суду України у справі про порядок виконання рішень Конституційного Суду України від 14 грудня 2000 року № 15-рп/2000.
11. Курис Э.О. стабильности конституции, источниках конституционного права и мнимом всемогуществе конституционных судов // Сравнительное конституционное обозрение. – 2004. - № 3.
12. Джерела конституційного права України: Монографія / Ю.С. Шемшученко, Н.М. Пархоменко, О.В. Скрипнюк, О.І. Ющик, В.М. Шаповал та ін.; відп. ред. Ю.С. Шемшученко, О.І. Ющик. – К.: ІДП НАН, 2010. – Проект «Наукова книга».

АКТИ ПРОКУРОРСЬКОГО РЕАГУВАННЯ – ПРАВОВА ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОКУРАТУРОЮ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Мавдрик М.Я.,

*здобувач кафедри фундаментальних
юридичних дисциплін ННІПМК ХНУВС*

Проведено аналіз актів прокурорського реагування як правової форми реалізації прокуратурою владних повноважень щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні. Розглянуто правову природу та ознаки актів прокурорського реагування. Розкрито особливості таких актів прокурорського реагування, як протест, припис, подання та постанова прокурора. Зроблено висновок про необхідність вдосконалення законодавчого закріплення актів прокурорського реагування.

Ключові слова: прокуратура України, права і свободи людини і громадянина, забезпечення прав і свобод, акти прокурорського реагування, протест, припис, подання, постанова.

Проведен анализ актов прокурорского реагирования как правовой формы реализации прокуратурой властных полномочий по обеспечению прав и свобод человека и гражданина в Украине. Рассмотрены правовая природа и признаки актов прокурорского реагирования. Раскрыты особенности таких актов прокурорского реагирования, как протест, предписание, представление и постановление прокурора. Сделан вывод о необходимости совершенствования законодательного закрепления актов прокурорского реагирования.

Ключевые слова: прокуратура Украины, права и свободы человека и гражданина, обеспечения прав и свобод, акты прокурорского реагирования, протест, предписание, представление, постановление.

The analysis of the prosecutor's measures as a legal form of prosecution powers to ensure the rights and freedoms of man and citizen in Ukraine. Considered the legal nature and characteristics of acts of prosecutorial response. The features of such acts of prosecutorial response as protest, order, filing and resolution of the prosecutor. The conclusion about the need to improve the law on acts of prosecutorial response.

Keywords: Office of Ukraine, human rights and freedoms and civil rights and freedoms, acts of prosecutorial response, protest, prescription, presentation, decision.

Діяльність органів прокуратури спрямована на всемірне утвердження верховенства закону, зміцнення правопорядку і має своїм завданням захищати від неправомірних посягань гарантовані Конституцією, іншими законами України та міжнародними правовими актами соціально-економічні, політичні, особисті права і свободи людини та громадянина. Результати здійснення прокуратурою своїх функцій, обумовлених вищезазначеним та іншими завданнями, втілюються в її актах, які є зовнішнім проявом функцій, правовою формою реалізації прокуратурою владних повноважень. Наявність різноманітних правових актів прокуратури, які відрізняються юридичною силою і різними заходами щодо усунення порушень закону, поновлення порушених прав і свобод, а також формами і методами впливу на порушників дають можливість органам прокуратури проявити необхідну оперативність і ефективність в здійсненні нагляду, домагатись найбільш оптимального вирішення завдань, що ставляться перед прокуратурою.

Одним із різновидів актів прокуратури є акти прокурорського реагування, які законодавчо пов'язані із ре-

алізацією прокурорського нагляду, а фактично являють собою зовнішній прояв – реагування, спрямоване на запобігання чи припинення порушення законодавства шляхом створення, зміни чи припинення певних правових відносин. Визначення їх юридичних властивостей надає змогу охарактеризувати юридичну природу цих актів, що в свою чергу, дозволяє зрозуміти ефективність їх регулюючого впливу на суспільні відносини, вдосконалити практику їх реалізації та, як наслідок, забезпечити рівень законності, дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні.

З огляду на це актуальним постає питання дослідження правової природи та видів актів прокурорського реагування. У зв'язку з цим метою нашого дослідження є аналіз актів прокурорського реагування як правової форми реалізації прокуратурою владних повноважень щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Окреслюючи ступінь наукової розробленості зазначеної проблеми, слід зауважити, що аналізу актів прокурорського реагування українські вчені конституціоналісти приділяють певну увагу. Зокрема, цієї пробле-

ми в своїх працях торкалися В. Сухонос та В. Шемчук, досліджуючи види актів прокурорського реагування; І. Крилова, аналізуючи юридичну природу актів прокурорського реагування та їх класифікацію; Г. Мурашин та О. Мурашин, розглядаючи сучасні аспекти їх підготовки та застосування та ін. Однак поза увагою цих та інших науковців залишилося питання аналізу актів прокурорського реагування як правової форми реалізації прокуратурою повноважень в сфері забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Слід зазначити, що в законодавстві України немає визначення поняття акту прокурорського реагування, у зв'язку з цим у науковій літературі існують різні погляди на це питання. Так, В.В. Сухонос визначає акти прокурорського реагування як правові засоби реагування на виявлені порушення закону [1, с. 286]. На думку Н.В. Мельникова під актами прокурорського реагування слід розуміти засоби взаємодії прокурора з іншими учасниками прокурорсько-наглядових правовідносин, які спрямовані на попередження або усунення правопорушень, з метою забезпечення єдності і зміцнення законності, захисту прав і свобод людини і громадянина [2, с. 229]. І.І. Крилова дає наступне визначення цього акту застосування права: «це офіційно оформлений у письмовій формі зовнішній прояв реалізації органами прокуратури своїх повноважень, виданий у встановленому законом порядку і спрямований на запобігання чи припинення порушення норм законів шляхом створення, зміни чи припинення певних правовідносин» [3, с. 7].

Така невизначеність дає нам змогу виокремити ознаки, властиві актам прокурорського реагування та на підставі визначених ознак сформулювати поняття акту прокурорського реагування. По-перше, будучи різновидом правозастосовних актів, акти прокурорського реагування приймаються у встановленому законом порядку. Види, порядок застосування, основні вимоги до актів прокурорського реагування закріплюються в законах України а також наказах Генерального прокурора України. Наприклад, в Законі України «Про прокуратуру» закріплюються види актів прокурорського реагування, умови їх винесення та вимоги, що висуваються до цих актів, а окремі аспекти прийняття та змісту актів прокурорського реагування містяться в Наказі Генерального прокурора України «Про організацію правозахисної діяльності органів прокуратури України» від 12 квітня 2011 р. № 3гн.

По-друге, акти прокурорського реагування мають індивідуальний характер і застосовуються до конкретних осіб в конкретних життєвих ситуаціях. Вони мають персоналізований характер і відрізняються від нормативно-правових актів, в яких встановлюються загальні правила поведінки.

По-третє, сутність акту застосування права, його призначення полягає в тому, щоб забезпечити належний правовий режим, не торкаючись конкретної діяльності органів, організацій, підприємств, установ, окремих громадян, за законністю дій яких здійснюється прокурорський нагляд. Акти прокурорського реагування, як правило, не мають суто розпорядчого характеру з питань діяльності тих, до кого з такими актами звертається прокурор. Приймаючи такий акт прокурор, не в змозі відмінити або змінити ним рішення державного органу, органу місцевого самоврядування, громадської організації, посадової особи. У випадку виявлення порушення прокурор зобов'язаний вжити заходів щодо усунення такого порушення шляхом внесення свого акта на розгляд органів, які покликані безпосередньо вирішувати такі питання.

По-четверте, застосування актів прокурорського реагування має владний характер і охороняється при-

мусовою силою держави. Обов'язковими для розгляду є всі акти прокурорського реагування. Невжиття заходів щодо актів прокурорського реагування особами, яким вони адресовані, тягне за собою адміністративну відповідальність. Так, згідно зі ст. 185-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення, залишення посадовою особою без розгляду подання органу дізнання чи слідчого про усунення причин і умов, що сприяли вчиненню злочину, або протесту, припису чи подання прокурора, а так само несвоєчасна відповідь на подання, протест чи припис – тягне за собою накладення штрафу від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [4].

І по-п'яте, акти прокурорського реагування мають певну, встановлену законом форму документа (подання, протесту, припису, постанови). Вони видаються в письмовій формі, мають певну структуру і містять чітко позначені реквізити: назву, підпис, дату тощо.

Враховуючи вищезазначені ознаки, пропонуємо поняття акта прокурорського реагування як прийнятого у встановленому законом порядку індивідуального правового акту-волевиявлення прокурора, який є зовнішнім проявом реалізації органами прокуратури своїх повноважень, виданий у письмовій формі та спрямований на усунення виявлених порушень закону, їх причин та умов, що їм сприяли, шляхом створення, зміни чи припинення прав та обов'язків учасників конкретних правових відносин або притягнення до відповідальності конкретних осіб за вчинене ними правопорушення.

У правовій науці немає єдиної точки зору щодо визначення видів актів прокурорського реагування. Деякі українські науковці ототожнюють поняття правові акти прокуратури і акти прокурорського реагування і відносять до них всі акти застосування права, що приймаються органами прокуратури. Інші, навпаки, вважають що до актів прокурорського реагування слід відносити лише ті правозастосовні акти, прийняття яких передбачене ст.ст. 20-24 Закону України «Про прокуратуру» [3, с. 12-14]. Такій невизначеності сприяє та обставина, що в Законі України «Про прокуратуру» не закріплено чіткого переліку усіх актів, які можуть прийматися органами прокуратури, їх класифікації. Вважаємо, такої недолік має бути усунено шляхом приділення цьому питанню окремої глави Закону України «Про прокуратуру», як до речі, це зроблено в Законі Азербайджанської Республіки «Про прокуратуру», Законі Грузії «Про прокуратуру», Законі Республіки Казахстан «Про прокуратуру», Законі Республіки Білорусь «Про прокуратуру Республіки Білорусь», та відповідних законах деяких інших країн.

Беручи до уваги, що в завдання нашого дослідження не входить докладне перерахування і дослідження всіх актів, що приймаються органами прокуратури в процесі їх діяльності, а лише тих основних з них, які виступають правовою формою реалізації прокуратурою владних повноважень щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, дослідимо такі акти прокурорського реагування, як: протест, припис, подання та постановою прокурора.

Одним із основних правових засобів реагування прокурора на виявлені порушення закону з метою захисту прав і свобод людини і громадянина є протест прокурора. Це акт прокурорського реагування є правовою формою усунення правопорушень у сфері видання різноманітних правових актів. Вимоги, які висуваються до протесту прокурора та порядок його внесення передбачається ст. 21 Закону України «Про прокуратуру». Однак слід зазначити, що визначення поняття цього акту прокурорського реагування відповідна стаття Закону України «Про прокуратуру» не надає. Немає єдиної думки з цього питання й серед науковців. Так, Ю.С.

Шемшученко визначає протест як акт юридичного характеру, передбачений ст. 21 Закону України «Про прокуратуру» [5, с. 216]. На думку М. Курочки і П. Каркача протест – це письмовий акт, який приноситься на рішення органу або дії посадової особи, що суперечать закону [6, с. 133].

Протест прокурора являє собою один з засобів реагування на виявлені порушення закону. Так, згідно з ч. 1 ст. 21 Закону України «Про прокуратуру» протест на акт, що суперечить закону, приноситься прокурором, його заступником до органу, який його видав, або до вищестоящого органу. У такому ж порядку приноситься протест на незаконні рішення чи дії посадової особи. У протесті прокурором ставиться питання про скасування акта або приведення його у відповідність з законом, а також припинення незаконної дії посадової особи, поновлення порушеного права. Таким чином, предметом опротестування можуть бути не тільки правові акти, але й будь-яка незаконна дія посадової особи. Таким же чином визначається предмет опротестування й Законом Республіки Білорусь «Про прокуратуру Республіки Білорусь» відповідно до ч. 1 ст. 39 якого протест – це акт прокурорського нагляду, який приносять прокурор або його заступник на правові акти, що суперечать законодавству та рішення (дії) республіканських органів державного управління та інших державних організацій, підпорядкованих Раді Міністрів Республіки Білорусь, місцевих представницьких, виконавчих і розпорядчих органів, інших організацій, посадових осіб та індивідуальних підприємців [7]. Сфера застосування протесту в Російській Федерації згідно з ч. 1 ст. 23 Федерального Закону Російської Федерації «Про прокуратуру Російської Федерації» обмежена тільки правовими актами [8].

Правом внесення протесту наділені тільки прокурор і його заступник. Прокурори відповідних рівнів може вносити протест на незаконні правові акти Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, органів державного і господарського управління та контролю, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих Рад, їх виконавчих органів та інших суб'єктів, на яких поширюється прокурорський нагляд за додержанням законів. Так, правові акти міністерств і відомств можуть бути опротестовані тільки Генеральним прокурором України та його заступниками. Правові акти Уряду та інших органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, які суперечать Конституції та законам України, а також законам Автономної Республіки Крим, прийнятим в межах її компетенції, можуть бути опротестовані прокурором Автономної Республіки Крим (п. 1 ст. 10-1 Закону України «Про прокуратуру»).

У протесті прокурор ставить питання про скасування акта або приведення його у відповідність з законом, а також припинення незаконної дії посадової особи, поновлення порушеного права. При цьому протест прокурора зупиняє дію опротестованого акта і підлягає обов'язковому розгляду відповідним органом або посадовою особою у десятиденний строк після його надходження. Про наслідки розгляду протесту в цей же строк повідомляється прокурору. Законодавством більшості країн СНД також передбачені стислі строки розгляду протесту прокурору. Так, згідно з ч. 3 ст. 19 Закону Республіки Казахстан «Про прокуратуру» протест прокурора підлягає розгляду відповідним органом або посадовою особою протягом десяти календарних днів. Прокурор має право встановити інший термін розгляду протесту, обумовлений необхідністю підготовки та прийняття по ньому рішення, але не менше десяти календарних днів [9].

У разі відхилення протесту або ухилення від його

розгляду прокурор може звернутися з заявою до суду про визнання акта незаконним. Заяву до суду може бути подано протягом п'ятнадцяти днів з моменту одержання повідомлення про відхилення протесту або закінчення передбаченого законом строку для його розгляду.

Питання реагування прокурора на незаконні правові акти у формі протесту має велике практичне значення в сфері захисту прав і свобод людини і громадянина, особливо коли існує необхідність оперативного усунення порушень чинного законодавства. Звернення з протестом до посадової особи, яка видала незаконний правовий акт дозволяє їй самій у короткий термін усунути допущені порушення закону. Виступаючи специфічним засобом усунення порушень законодавства про права і свободи громадян, які містяться в правових актах, що суперечать закону, протест є офіційним запереченням прокурора з приводу допущених порушень законності і вимогою їх усунення.

Як свідчить практика, прокурори досить часто використовують цей акт прокурорського реагування для захисту прав і свобод людини і громадянина. Так, за 2011 рік було задоволено 28037 протестів прокурорів України різних рівнів на незаконні правові акти в сфері прав і свобод людини і громадянина [10], за шість місяців 2012 року така цифра склала 16523 [11].

Проаналізувавши вищезазначені властивості протесту прокурора, можна його визначити як акт прокурорського реагування, який приносить прокурор або його заступник на правові акти і рішення (дії) органів чи їх посадових осіб, що суперечать законодавству і який містить юридично обґрунтовані вимоги про скасування акта або приведення його у відповідність з законом, а також припинення незаконної дії, поновлення порушеного права.

Наступним правовим засобом реагування прокурора на виявлені порушення закону, у тому числі й з метою захисту прав і свобод людини і громадянина є припис прокурора. Вимоги, які висувуються до даного акту прокурорського реагування та порядок його внесення передбачається ст. 22 Закону України «Про прокуратуру», але визначення поняття цього акту прокурорського реагування, як і попереднього, законодавством не надається. Деякі з українських науковців визначають припис як документ, який вноситься прокурором або його заступником органу чи посадовій особі, що допустили порушення закону, або вищестоящому в порядку підпорядкованості органу чи посадовій особі, які правомочні усувати порушення [1, с. 291].

Згідно з ч. 1 ст. 22 Закону України «Про прокуратуру» письмовий припис про усунення порушень закону вноситься прокурором, його заступником органу чи посадовій особі, які допустили порушення, або вищестоящому у порядку підпорядкованості органу чи посадовій особі, які правомочні усунути порушення.

Законодавством України встановлено особливі умови, за яких прокурор відповідного рівня уповноважений вносити припис. Так, припис вноситься у випадках, коли порушення закону має очевидний характер і може завдати істотної шкоди інтересам держави, підприємства, установи, організації, а також громадянина, якщо не буде негайно усунуто (ч. 2 ст. 22 Закону України «Про прокуратуру»). Схожі умови винесення припису встановлені й законодавством інших країн. Так, в Білорусії припис вноситься прокурором або його заступником у разі порушення законодавства, яке носить явний характер і може завдати істотної шкоди правам і законним інтересам громадян, у тому числі індивідуальних підприємців, і організацій, громадським і державним інтересам, якщо воно не буде негайно усунуто (ч. 1 ст. 41 Закону Республіки Білорусь «Про прокуратуру Республіки Білорусь»).

Таким чином, припис використовується, як правило, в разі реальної загрози спричинення тяжких наслідків: аварій, екологічних та інших катастроф тощо, і спонукає органи державної влади чи самоврядування, посадових осіб до активних дій щодо здійснення запобіжних заходів.

Специфіка припису полягає в тому, що обов'язковим є не тільки його розгляд, але й виконання. При цьому законодавством України надається можливість органу чи посадовій особі оскаржити припис вищестоящому прокурору, який зобов'язаний розглянути скаргу протягом десяти днів, або до суду.

Оскільки порушення закону, на які виноситься припис можуть завдати істотної шкоди, законодавством встановлюється, що цей акт прокурорського реагування підлягає негайному виконанню, про що повідомляється прокурору (ч. 2 ст. 22 Закону України «Про прокуратуру»). На жаль, в законі не передбачено в який термін має бути повідомлено прокурору про виконання припису і в якій формі це має бути зроблено, але враховуючи негайність розгляду припису і те, що він вноситься в письмовій формі пропонуємо внести зміни до ч. 2 ст. 22 Закону України «Про прокуратуру», виклавши її в наступній редакції: «Припис підлягає негайному виконанню, про що невідкладно повідомляється прокурору в письмовій формі».

Враховуючи вищезазначені особливості припису прокурора, можна визначити його як акт прокурорського реагування, який вноситься прокурором або його заступником на порушення законодавства, що має очевидний характер і може завдати істотної шкоди правам і свободам людини і громадянина, інтересам держави, підприємства, установи, організації, якщо не буде негайно усунуто.

Важливим засобом забезпечення прав і свобод людини і громадянина може бути подання прокурора. В Законі України «Про прокуратуру» не надається визначення даної форми прокурорського реагування, а лише зазначається, що подання з вимогами усунення порушень закону, причин цих порушень і умов, що їм сприяють, вноситься прокурором, його заступником у державний орган, громадську організацію або посадовій особі, які наділені повноваженнями усунути порушення закону, і підлягає невідкладному розгляду (ч. 1 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру»). Даючи визначення даного акту прокурорського реагування, більшість українських та зарубіжних науковців вказують на ту обставину, що поданню, на відміну від інших актів, зокрема, протесту, властива профілактична спрямованість, оскільки подання застосовується не тільки для усунення правопорушень, але й метою їх попередження. Враховуючи це, В.В. Сухонос зазначає, що подання – це письмовий акт прокурора, що ґрунтується на узагальнених даних про порушення законності і вимагає від відповідних органів та службових осіб усунення порушень закону та причин, які їх спричиняють, а також притягнення винних до відповідальності [1, с. 289].

Подання як форма прокурорського реагування широко застосовується для захисту прав і свобод людини і громадянина й в інших країнах. Так, в Російській Федерації подання про усунення порушень закону вноситься прокурором або його заступником до органу або посадовій особі, які повноважні усунути допущені порушення, і підлягає невідкладному розгляду (ч. 1 ст. 24 Федерального Закону Російської Федерації «Про прокуратуру Російської Федерації»); при здійсненні повноважень, передбачених Законом Азербайджанської Республіки «Про прокуратуру», прокурор дає відповідним організаціям або посадовим особам подання про усунення правопорушень, причин і умов, що їх викликають (ч. 1 ст. 23 Закону Азербайджанської Республіки

«Про прокуратуру»).

Являючись формою реагування на порушення законності подання має специфічні ознаки. Так, призначення цього акту прокурорського реагування зводиться до усунення обставин, що сприяли порушенням закону, тоді як призначення протесту і припису зводиться до усунення самих порушень. Подання виноситься, як правило, після узагальнення даних про порушення законів та вказує на принципи і актуальні питання боротьби з правопорушеннями, тоді як припис і протест виносяться на окремих факт порушення закону чи невідповідності йому правового акту.

В ч. 1 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» закріплюється, що подання вноситься прокурором, його заступником у державний орган, громадську організацію або посадовій особі, які наділені повноваженнями усунути порушення закону, і підлягає невідкладному розгляду. Не пізніше як у місячний строк має бути вжито відповідних заходів до усунення порушень закону, причин та умов, що їм сприяють, і про наслідки повідомлено прокурору. Таким чином, розгляд подання передбачає аналіз стану законності та розробку конкретних заходів щодо усунення порушень законодавства, причин і умов, що сприяють їх вчиненню. Для прийняття заходів щодо прокурорського подання та для інформування про ці заходи відводиться досить великий термін – місяць. Законодавством не встановлюється форма, в якій має бути повідомлено прокурору чи його заступнику про наслідки вжиття заходів до усунення порушень закону, причин та умов, що їм сприяють. Вражаємо, що в ч. 1 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» необхідно закріпити, що таке повідомлення має бути здійснено в письмовій формі.

Проаналізувавши специфіку подання прокурора, можна визначити цей правовий акт як акт прокурорського реагування, який вноситься прокурором або його заступником на порушення закону з вимогами усунення цих порушень, їх причин і умов, що їм сприяють.

Слід зазначити, що в практичній діяльності приписи і подання досить часто застосовуються прокурорами саме для захисту порушених прав і свобод людини і громадянина. Так, із 105908 приписів і подань внесених прокурорами різних рівнів і розглянутих з вжиттям необхідних заходів відповідними органами чи їх посадовими особами у 2011 році 49721 (тобто майже половина) актів стосувались саме захисту прав і свобод людини і громадянина [10] за шість місяців 2012 року ці цифри склали 47423 і 22300 відповідно [11].

Вищезазначені акти прокурорського реагування спрямовані на скасування акта, який не відповідає чинному законодавству, усунення порушень, їх причин і умов, що таким порушенням сприяють. Постанова є актом прокурорського реагування, який спрямований на притягнення особи, винної у такому порушенні до юридичної відповідальності. Порядок внесення і розгляду постанови як акта прокурорського реагування передбачений ст. 24 Закону України «Про прокуратуру», відповідно до частини першої якої у разі порушення закону посадовою особою або громадянином прокурор, його заступник, залежно від характеру порушення закону, виносить мотивовану постанову про дисциплінарне провадження, провадження про адміністративне правопорушення або про порушення кримінальної справи щодо цих осіб.

Застосування даного акту прокурорського реагування для захисту прав і свобод людини і громадянина передбачено й законодавством інших країн. Так, згідно з ч. 1 ст. 25 Федерального Закону Російської Федерації «Про прокуратуру Російської Федерації» прокурор, виходячи з характеру порушення закону посадовою особою, виносить мотивовану постанову про порушення

провадження про адміністративне правопорушення; «прокурор в залежності від характеру порушення законодавства громадянином або посадовою особою в межах повноважень та в порядку, встановлених законом, виносить постанови про порушення кримінальної справи, провадження про адміністративне правопорушення або дисциплінарного провадження», – зазначається в ч. 1 ст. 25 Закону Грузії «Про прокуратуру Грузії».

Постанова про порушення дисциплінарного провадження або провадження про адміністративне правопорушення згідно з ч. 2 ст. 24 Закону України «Про прокуратуру» підлягає розгляду повноважною посадовою особою або відповідним органом у десятиденний строк після її надходження, якщо інше не встановлено законом. Нажаль, законодавством нічого не говориться про обов'язок посадової особи чи відповідного органу повідомити прокурору про розгляд постанови. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне викласти ч. 2 ст. 24 Закону України «Про прокуратуру» в наступній редакції: «Постанова про порушення дисциплінарного провадження або провадження про адміністративне правопорушення підлягає розгляду повноважною посадовою особою або відповідним органом у десятиденний строк після її

надходження, якщо інше не встановлено законом. Про результати виконання постанови прокурору повідомляється негайно у письмовій формі». Запропоновані зміни сприятимуть прокурору у здійсненні нагляду за розглядом відповідною особою або органом внесеної постанови.

Виходячи з вищезазначеного, постанова – це акт прокурорського реагування, який містить в залежності від характеру порушення закону мотивоване рішення прокурора про відкриття дисциплінарного провадження, провадження про адміністративне правопорушення або про порушення кримінальної справи щодо осіб, порушивши закон.

Дослідивши правову природу та види актів прокурорського реагування, можна зробити висновок, що їх нормативно-праве закріплення потребує певного удосконалення. Вважаємо, що запропоновані нами вище зміни сприятимуть підвищенню ефективності діяльності прокуратури України у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина, слугуватимуть додатковими гарантіями їх реалізації та відповідатимуть традиціям національного законодавства і міжнародним стандартам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сухонос В.В. Прокуратура с системі державних органів України: теоретичний аналіз сучасного стану та перспектив розвитку : Монографія / В.В. Сухонос. – Суми: Університетська книга, 2008. – 448 с.
2. Мельников Н.В. Прокуратура России и ее роль в обеспечении конституционных прав и свобод граждан : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.02 / Мельников Николай Васильевич. – Ростов-на-Дону, 2001. – 310 с.
3. Крилова І.І. Акти прокурорського реагування: правовий статус та реалізація : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «судоустрій; прокуратура та адвокатура» / І.І. Крилова. – К., 2010. – 22 с.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Текст] : Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-Х // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
5. Шемшученко Ю. С. Вибране / Ю. Шемшученко. – К. : Юридична думка, 2005. – 592 с.
6. Курочка М.І. Прокурорський нагляд в Україні : підруч. / М.І. Курочка, П.М. Каркач. – Луганськ : РВВ ЛАВС, 2004. – 424 с.
7. Закон Республіки Білорусь «Про прокуратуру Республіки Білорусь» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=N10700220&p2={NRPA}>.
8. Федеральний Закон Російської Федерації «Про прокуратуру Російської Федерації» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.consultant.ru/popular/prosec/49_3.html#p331.
9. Закон Республіки Казахстан «Про прокуратуру» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://prokuror.kz/rus/vm/normativno_pravovye_akty_gprk/zakon_o_prokurature/.
10. Звітність «Основні показники про роботу прокурора» за 12 місяців 2011 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=104404.
11. Звітність «Основні показники про роботу прокурора» за 6 місяців 2012 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=106781.

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАПРЯМІВ ВЗАЄМОДІЇ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ З ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ

Пономаренко М.В.,

аспірант кафедри фундаментальних юридичних дисциплін ХНУВС

У статті проаналізовано норми Конституції України та Закону України «Про Кабінет Міністрів України» в питанні взаємовідносин Кабінету Міністрів України з Президентом України, визначено їх основні види та здійснено спробу їх систематизації за однорідними напрямками відносин між даними інституціями.

Ключові слова: Кабінет Міністрів України, Президент України, взаємовідносини між Кабінетом Міністрів України та Президентом України.

В статье проанализированы нормы Конституции Украины и Закона Украины «О Кабинете Министров Украины» в аспекте взаимоотношений Кабинета Министров Украины с Президентом Украины, определены их основные виды и предпринята попытка их систематизации по однородным направлениям отношений между данными учреждениями.

Ключевые слова: Кабинет Министров Украины, Президент Украины, взаимоотношения между Кабинетом Министров Украины и Президентом Украины.

The article analyzes the provisions of the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine "On the Cabinet of Ministers of Ukraine" on the issue of relations of the Cabinet of Ministers of Ukraine and the President of Ukraine, their basic types and an attempt to systematize for homogeneous areas of relations between these institutions.

Keywords: Cabinet of Ministers of Ukraine, President of Ukraine, relations between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the President of Ukraine.